

Asia: VN/32556/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Lausunto

5 b § Jätteen luokittelun päätyminen

SKAL Ympäristö pitää tärkeänä, että lainsäädäntö kehitty selkeämmäksi, jotta teollisten prosessien sivuvirtoja ja jäteperäisiä materiaaleja saadaan paremmin hyödynnettäviksi kiertotalouden piiriin. Se on EU-tason tavoite ja tällä hetkellä EU:n tasolla on toistaiseksi vain muutamille metalleille ja lasille säädetty ei-enää-jätettä -status. Lupaavan alun jälkeen asian edistäminen on jäänyt valtaosin kunkin EU-jäsenvaltion omalle vastuulle.

SKAL Ympäristö toteaa, että hallituksen esityksen taustoituksessa on selkeästi huomioitu se, että sivutuotteeksi luokittelun tai jätteen luokittelun päättymisessä on kyse perimmiltään tuotehyväksynnästä. Nykyinen jätelaki ja ympäristönsuojelulaki soveltuvat tähän tarkoitukseen melko huonosti.

137 § Muutoksenhaku

SKAL Ympäristö pitää lähtökohtaisesti hyvänä, että Lupa- ja valvontaviraston (LVV) sivutuotteeksi luokittelua tai jätteen luokittelun päättymistä koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta. Muutoksenhaun keskittäminen ympäristönsuojeluasioihin erikoistuneelle Vaasan hallinto-oikeudelle selkiyttää ja luo yhtenäistä linjaa päätöksenteolle.

143 b § Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä, uusiomateriaalirekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta

SKAL Ympäristö pitää ongelmallisena, että kunnan jätehuoltoviranomaisella on täydet oikeudet saada uusiomateriaalirekisteristä tietoja, jotka sisältävät yritysten liikesalaisuuksia. Vaikka tiedonsaantioikeus on rajattu vain jätehuollon järjestämisen ja sen seurannan kannalta olennaisiin tietoihin, niin todellisuudessa tietojen käyttöä ei voida valvoa millään tavalla.

Yleisesti on tiedossa, että kuntien omistamat jäteyhtiöt ovat perustaneet yrityksiä, jotka toimivat markkinoilla vapaasti jätelain harmaalla alueella. Osa näistä kuntaomisteisista jätekonsernien tytäryhtiöistä on jo hakenut EEJ-päätöksiä joillekin käsittelemilleen jättemateriaaleille samoin, kun on tehneet kaupallisesti toimivat yksityiset yritykset samoille tuotteille. Koko järjestelmän luotettavuuden kannalta on vaarana, että liikesalaisuuksia kulkeutuu kuntayhtiön omistamalle toimijalle, joka asettaa eri toimijat hyvin eriarvoiseen asemaan.

Yksityiset yritykset voivat saada vain ne tiedot päätöksistä, joita julkiseen tietöalustaan LVV:n toimesta lisätään, jonka osalta on myös tarkkaan harkittava, miltä osin hakemusten tiedot ovat julkisia.

SKAL Ympäristö korostaa, että kaikin tavoin on varmistettava koko järjestelmän uskottavuudenkin kannalta, että yritysten liiketoiminnan ja kehitystyön kannalta liikesalaisuuksiksi luokiteltavia tietoja ei ole saatavilla muille, kuin kyseisen hakemuksen käsittelevälle viranomaiselle. Pidämme tärkeänä vähimmäisvaatimusta, että uusiomateriaalirekisterissä olisi järjestelmä, joka rekisteröi kaikki sieltä tehdyt haut ja haun tekijät ja tarvittaessa nämä tiedot voi saada tarkastettavaksi myös se, jonka toimintaan tai päätöksiin ne ovat kohdistuneet.

147 a § Sivutuotteeksi luokittelua ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva päätös

SKAL Ympäristön mielestä muutosesityksen mukaan sivutuotteeksi luokittelusta tai jätteeksi luokittelun päättämisestä päättää ainoastaan Lupa- ja valvontavirasto. Mikäli jatkossa sivutuote- tai ei enää jätettä-status ei voi hakea ympäristölupahakemuksen yhteydessä, samaan aikaan vireillä olevat prosessit eivät saa hidastuttaa toisiaan. Lupa- ja valvontaviraston päätös ei tulisi olla edellytys ympäristölupapäätöksen saamiselle tai päinvastoin.

SKAL Ympäristö toteaa myös, että jos sivutuotteeksi luokittelun ja jätteeksi luokittelun päättymisen arviointiperusteista ei ole säädetty EU:n lainsäädännössä, on siitäkin huolimatta Lupa- ja valvontavirastolla (LVV) oltava mahdollisuudet päättää luokittelusta.

147 b § Hakemus sivutuotteeksi luokittelemiseksi tai jätteeksi luokittelun päättämiseksi

SKAL Ympäristö korostaa 'yhden luukun periaatetta' ja lupahakemusten sujuvaa käsittelyä kohtuullisessa ajassa. SKAL Ympäristö pitää hyvänä, että ympäristöasioiden lupien käsittely ja ympäristövalvonta keskitetään yhdelle viranomaiselle, uudelle Lupa- ja valvontavirastolle (LVV). Tämä toivottavasti sujuvoittaa osaltaan toimijoiden lupahakemusprosessia. Lisäksi on varmistettava, että LVV:llä tulee olemaan riittävät resurssit lupien käsittelyyn, jotta varmistetaan lupahakemusten sujuva käsittely kohtuullisessa ajassa.

147 c § Päätösharkinta ja päätöksen sisältö

SKAL Ympäristö painottaa, että Lupa- ja valvontavirastolla (LVV) on oltava riittävät resurssit hakemusten käsittelyyn. Hakemuksen käsittelyyn tulee säätää enimmäisaika.

147 d § Tuotteen vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen

-

147 e § Päätöksen muuttaminen

SKAL Ympäristö korostaa, että päätöksen muuttaminen tulee olla sujuvaa esimerkiksi tilanteissa, joissa uusiomateriaalin valmistusprosessiin lisätään raaka-aineeksi uusi jäte tai, jossa aineen tai esineen haltija haluaa muuttaa uusiomateriaalin käyttötarkoitusta. Jos käyttökohteen muutos on pieni tai jos käsiteltävät jätteet ovat riskitasoltaan vastaavia kuin jo käsiteltävät jätteet, niin ehdotettu malli on raskas. SKAL Ympäristön mielestä päätöksen muuttamisprosessia tulisi tarkastella ja sujuvoittaa tältä osin.

147 f § Päätöksen peruuttaminen

SKAL Ympäristö toteaa, että aiemmin ympäristölupaprosessissa tehdyt EEJ-päätökset tulee edelleen olemaan niitä koskevan AVI:n tai kunnan ympäristölupaviranomaisen päätöksen mukaisesti voimassa. Pidämme tärkeänä, ettei toiminnanharjoittajan tarvitse hakea uutta päätöstä LVV:ltä, koska tässä esityksessä ei sinällään muuteta jäteluonteen päättymisen kriteereitä.

147 g § Päätöksen suhde myöhempään sääntelyyn

-

147 h § Valitusoikeus sivutuotetta tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevassa asiassa

SKAL Ympäristön mielestä valitusoikeuden rajaaminen on perusteltua ja se sujuvoittaa lupaprosessia. Pidämme tärkeänä, että asianomaisilla ja asiaa valvovilla viranomaisilla kuitenkin säilyy valitusoikeus, jotta päätöksenteon turvallisuutta kyetään yhä valvomaan useamman viranomaistahon osalta. Tässä on syytä tunnistaa kuitenkin riski siihen, että lupaprosessi pitkittyy, mikäli tilanteessa syntyy erimielisyyksiä.

147 i § Uusiomateriaalirekisteri

SKAL Ympäristön mielestä päätösasiakirjojen tulee olla julkisia, mutta liikesalaisuudet tulee rajata niistä pois.

47 b § Sivutuotteeksi luokittelemista tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevan asian ratkaiseminen jätelain mukaisessa menettelyssä

SKAL Ympäristö kannattaa ympäristönsuojelulakiin lisättävää pykälää 47 b §. Pidämme perusteltuna, että kaikki sivutuotetta tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevat päätökset ratkaistaan uudessa lupa- ja valvontavirastossa (LVV).

On kuitenkin syytä tunnistaa tilanteet, joissa edelleen vaaditaan ympäristölupa. Saattaa syntyä riski, että lupaprosessi hankaloituu ja pitkittyy, sillä sivutuotteeksi luokittelu ja jätteeksi luokittelun päätyminen käsitellään erikseen eri lupaviranomaisen kanssa.

Muuta huomioitavaa

SKAL Ympäristön mielestä jäte- ja ympäristölakien muuttaminen luonnoksessa hallituksen esitykseksi kuvatulla tavalla todennäköisesti sujuvoittaisi sivutuotteeksi luokittelua sekä jätteeksi luokittelun päättymistä koskevaa päätöksentekomenettelyä yksinkertaistamalla hakuprosessia yhdeksi hakemukseksi ja keskittämällä hakemukset yhdelle viranomaiselle. Tämä todennäköisesti madaltaisi myös edellytyksiä hyödyntää sivuvirtoja ja kierrätysmateriaaleja aiempaa enemmän ja täten edistää kiertotaloutta. Päätöksenteon julkaisu avoimessa rekisterissä myös lisää tietoa alalle uusista kiertotaloustuotteista ja materiaalien ja aineiden hyödyntämismahdollisuuksista.

Kontiola Lasse
SKAL Ympäristöyritykset ry